

Tapešu ruļļu matemātika

Skolēnu jautājumi pār to, kur tieši viņiem noderēs binomu vienādojumi, organiskās ķīmijas formulas vai vēsturisku faktu pārzināšana, ir skolotāju ikdiena. Tagad, kad Latvijā sākta izglītības satura reforma, viņi drošu sirdi var matemātikā nemācīt aprēķināt lauku-mistiskam taisnstūrim, bet likt pavisam konkrēti izrēķināt, cik tapešu ruļļu celtniecības preču veikalā jāpērk, ja gribi izremontēt savu istabu, un cik daudz naudas tam nāksies tērēt. Kompetencēs balstīta izglītība nosaka, ka skolēniem ir svarīgi apgūt to, kas patiešām nepieciešams dzīvē, lai viņi spētu piemēroties mainīgajiem dzīves apstākļiem, un ir skaidrs, ka tas prasa patiesu mainīšanos arī no pedagogu puses. To, kāds ir ceļš pretī pārmaiņām izglītības sistēmā, pētījām arī mēs, reģionālo laikrakstu žurnālisti.

Redaktore ANDA PŪCE

Reģionālo laikrakstu pielikums

Nr.8

Kurzemes Vārds

Auseklis

STARS

Kurzemnieks

Zemgale

Saldus Zeme

Druva

Liesma

Uzmanības centrā skolēna izaugsme

Sasniedzamie rezultāti – šo vārdu savienojumu turpmāk, visticamāk, dzirdēsim aizvien biežāk, runājot par jauno izglītības saturu un pieeju, ko septembra beigās nodeva sabiedrībai apspriešanai un ko no nākamā mācību gada pakāpeniski ieviesīs visās formālās izglītības pakāpēs, proti, no pirmsskolas līdz pat vidusskolai.

Pedagogi jau eksperimentē

Jaunā kompetencēs balstītā mācību modeja mērķis ir nodrošināt mūsdienīgu izglītību, kas bērniem attīstītu spēju kompleksi lietot zināšanas, prasmes un attieksmes, lai viņi spētu risināt problēmas reālās dzīves situācijās. Ja pašreizējā izglītība pamatā koncentrējas uz uzdevumiem, kas prasa spēju atcerēties vai rīkoties pazīstamās situācijās, tad jaunajā modelī uzsvars likts uz prasmi īstenot savas ieceres jaunos apstākļos, kas ir ļoti būtiski, nemot vērā mūsdienu pasaules straujo mainīgumu. Gada sākumā notikušajā Pasaules ekonomikas forumā tika lēsts, ka 65% no bērniem, kas Šobrīd uzsāk skolas gaitas, strādās profesijās, kādās pagaidām vēl nemaz neeksistē. Tāpēc, kā par reformas nepieciešamību izteicies izglītības un zinātnes ministrs Kārlis Šadurskis, "lai cik skumji tas nebūtu, jāmācās būs visu mūžu".

Skolotājiem jaunās reformas dēļ nu tiešām nākas apgūt daudz jauna un rast risinājumus problēmām iepriekš nebijušā situācijā. Šobrīd publiskajā telpā uzzīmo karstas diskusijas par šīs reformas lietderību, ieviešanas tempu, informācijas trūkumu. Tās gan galvenokārt izskan no skolotāju pusēs. To var saprast, nemot vērā, ka izglītībā kaut kas tiek reformēts ik gadu, un tas noteikti nogurdina. Taču šajā gadījumā uzsāktā reforma ir nepieredzēti vērienīga, tāpēc neskaidrību ir ļoti daudz.

Latvijas Izglītības un zinātnes darbinieku arodbiedrība

Kuldīgas Centra vidusskolas skolēni labprāt atsaucas skolotāju piedāvājumam strādāt citādāk, nekā bija ierasts viņu vecākiem. Reforma sola, ka pārmaiņas skars ikvienu vecumu, bet vieni no pirmajiem jaunās mācību metodes pielietos tieši sākumskolas audzēķņi.

Dati no pēdējā PISA pētījuma (2015. gads) par skolēnu sniegumu dabaszinātnēs, matemātikā un lasītprasmi

	Dabaszinātnes (vidējais punktu skaits)		Lasītprasme (vidējais punktu skaits)		Matemātika (vidējais punktu skaits)		Skolēni ar izcilu sniegumu vismaz vienā no 3 jomām (2015)	Skolēni ar ļoti zemu sniegumu visās 3 jomās (2015)
	2012	2015	2012	2015	2012	2015		
Vidēji OECD valstīs	494	493	494	493	491	490	15,3%	13%
Latvija	490	489	486	488	482	482	8,5%	10,3%
Igaunija	532	534	510	519	518	520	20,4%	4,7%
Lietuvā	478	475	470	472	480	478	9,5%	15,3%

(LIZDA) ir apkopojusi galvenos jautājumus, kas uztrauc tos pedagogus, kuri jau tagad Latvijas 100 pilotskolās aprobē jauno izglītības modeli. Lai gan reformas ieviešanai tiek tērēti gandrīz 14 miljoni euro, tomēr skolotājiem, kuri iesaistījušies aprobācijā un tam papildus saviem ikdienas pienākumiem veltī ļoti daudz

laika un darba, nekas netiek apmaksāts. "Skolotāji, protams, to dara un darīs, bet nav pareizi izmantot skolotājus, kuri jau atkal strādās paši savā entuziasma dēļ," norāda LIZDA priekšsēdētāja Inga Vanaga. Tāpat problēmas esot ar apmācību trūkumu – projekta ietvaros apmācīs tikai 6000 pedagogu, kamēr pārējie

27 000 būs spiesti mācīties no sava kolēga. "Cik ļoti šim kolēga stāstījumam var uzticēties, nemot vērā, ka katram ir savas izahtarības," jautā I. Vanaga. Pārsteidzot arī tas, ka netiek speciāli strādāts ar pedagoģijas pēdējo kursu studentiem, kas nākamajos gados ienāks skolās kā jaunie skolotāji.

Skola nav cirks

Kuldīgas Centra vidusskolas skolotāja Indra Tiruma ir viena no tiem pedagoģiem, kam jau ir dota iespēja apgūt jauno izglītības modeli. Viņu aicinājām uz sarunu, lai gūtu priekšstatu par reformas galvenajiem aspektiem un to, kā soka ar to ieviešanu. Kopumā skolotāja ir noskaņota pozitīvi: ja viss izdosies, kā plānots, reforma jaus labāk iemācīt bērniem domāt un, galvenais, uzņemties atbildību par savu darbu. Šobrīd viņa galveno uzmanību pievērš lasītprasmes attīstībai, jo tā esot pamatā visam mācību procesam – runa neesot par mehānisku lasīšanu, bet gan prasmi strādāt ar tekstu, kas ietver spēju uztver informāciju, to pielietot, no visa izlasītā prast izcelt galveno.

» 2.lpp

Uzmanības centrā skolēna izaugsme

Skolotāja Indra Tīruma uzskata, ka pretestība no skolotāju puses ir saprotama, bet ir arī daļa skolotāju, kas ar prieku uztver to, ka pārmaiņas beidzot ir sākušās.

» 1.lpp

lelūkojoties skolotājas Tīrumas klasē, viss izskatās gluži ierasti – soli sarindoti kārtīgās rindās un vērsti tāfeles virzienā, kur atrodas arī skolotājas galds. Lai gan ir dzirdēts, ka jaunajā pieejā atšķirsies arī klases iekārtojums, skolotāja norāda, ka tas esot mediju radīts stereotips, jo neesot gluži tā, ka turpmāk skolotājs vairs klases priekšā nestā-

vēs un bērni strādās tikai grupās. Protams, grupu darbs mācību procesā tikšot izmantots daudz biežāk nekā līdz šim, taču nevajadzētu iedomāties, ka jaunās reformas būtība ir panākt, lai tikai bērniem būtu interesanti, un ka skolotāja galvenais uzdevums ir padarīt stundas atraktīvas. „Bet kur tad paliku mācīšanās? Skola jau nav cirks. Kaut kas tajā galvā ir jādabū iekšā, un jālauj saprast,

kā to visu izmantot,” pārliecinoši nosaka skolotāja.

Par galveno pārmaiņu jaunājā mācību modeli skolotāja min orientāciju uz sasniedzamajiem rezultātiem jeb uz to, ko mācību procesā ir apguvis skolēns. „Visi manis sagatavotie uzdevumi un stundas gaita tiek veidoti tā, lai nonāktu pie šī sasniedzamā rezultāta. Tā ir būtiska pārmaiņa, jo līdz šim mēs reizēm nepadomājām, ko tieši iegūs skolēns, bet mācījām mācīšanas pēc,” stāsta I. Tīruma. Lai ilustrētu plānoto akcentu maiņu, viņa min stundu, kurā 3. klases skolēni mācījās par vitamīniem. Stundas sasniedzamais rezultāts bija palīdzēt bērnam saprast, cik svarīgi ir uzņemt organismā dažādus vitamīnus un kur tos var iegūt. Lai pietuvinātu mācīto reālai situācijai, skolotāja piedāvāja bērniem analizēt pati savu pusdienu porciiju, liekot viņiem noteikt, kādus vitamīnus viņa ar šo ēdienu ir uzņēmusi. „Galvenais jau nav panākt, lai bērni iemācās, ka ir tādi A, B, C un D vitamīni, bet gan to, kāpēc šie vitamīni ir svarīgi un ar

UZZINAI

Reformas ieviešanas laika grafiks paredz, ka

- šajā mācību gadā sākas mācību pieejas un saturs publiska apspriešana un tiek sākta mācību un metodisko līdzekļu izstrāde. Jaunā mācību saturs un mācīšanas pieejas ieviešana notiek 100 pilotskolās visā Latvijā.
- nākamgad plānots izveidot mācību līdzekļu vietni un turpināt pēctecīga mācību saturs un mācīšanas pieejas ieviešanu skolās. 2018./2019. mācību gadā paredzēts to ieviest pirmsskolās un pirmajās klasēs.
- 2019./2020. mācību gadā mācību pieeju ieviesīs 2., 4., 7., 10. klasē.
- 2020./2021. mācību gadā – 3., 5., 8., 11. klasē.
- 2021./2022. mācību gadā reforma tiks pabeigta, ieviešot mācību pieeju arī 6., 9. un 12. klasē.

ar tām nepietiek: „Braucot uz kursiem, es saprotu tās lielās liecas un to jēgu, bet man neiedod instrumentus, ko es varu likt lie-tā.” Skolotāja Joti cer, ka jaunajā modelī, nosakot slodzi, tiks ievērojami samazināts kontaktstundu skaits, lai varētu tām pilnvērtīgi sagatavoties.

Vērtējot, kā skolotāji kopumā uztver jauno modeli, I. Tīruma norāda, ka attieksme ir dažāda: „Jebkuras reformas ir saistītas ar grūtībām, jo pašam nākas mainīties, turklāt ir arī Joti daudz jādara. Tāpēc protestība no skolotāju puses ir saprotama. Bet ir arī daļa skolotāju, kas jau no kompetenču pieeju jau savā darbā īsteno un ar prieku uztver to, ka pārmaiņas beidzot ir sākušās.” Tomēr ar katru skolotāja individuālo ieguldījumu vien nepietiks, lai labās idejas izdotos veiksmīgi iedzīvināt. Reformas paredz piešķirt skolām lielāku brīvību attiecībā uz skolas darba organizāciju. Jaunais standarts noteiks sasniedzamos rezultātus, bet ne to, kā pie tiem nonākt. Līdz ar to lielāka atbildība būs skolu vadībai, kuras uzdevums būs nodrošināt vienotu mācību procesa virzību, lielāks uzsvars tiks likts uz skolotāju sadarbību, lai savā starpā vienotos, kā kopīgiem spēkiem skolēnus virzīt uz sasniedzamajiem rezultātiem. Izšķirošs būs arī vecāku atbalsts, jo mācību process nesākas un nebeidzas tikai mācību stundā. Visbeidzot jāmainās būs arī pašam skolēnam, kļūstot atbildīgākam, jo tikai tādējādi iespējams gūt labumu no jaunās mācību pieejas.

Maija Jankovska

Vecākus pārmaiņas nebaida

Zanes un Artūra Lašu ģimenē aug dviņi Gustavs un Elizabete. Abi bērni mācās Kuldīgas Centra vidusskolas 3. klasē, kurā šajā mācību gadā tiek aprobēts jaunais kompetencēs balstītais izglītības modelis. Galvenā pārmaiņa, ko vecāki ir novērojuši, – bērniem vairs neesot jāstaipa smaga skolas soma, kas pilna ar mācību grāmatām. Tās tagad stāv skolā plauktā, un bērni pamatā strādā ar dažādām darba lapām. Stundās daudz tiekot rādīts uz tāfeles un lielā ekrāna. Arī pašiem bērniem ir jāmeklē informācija – nav vairs konkrētajā grāmatā „jāizlasa tas teksts, jāizpilda šis uzdevums, jāatbild uz tiem jautājumiem”, stāsta vecāki.

Pamanīts arī tas, ka dažādos mācību priekšmetos apgūtais saturs tiek integrēts – lasīšanā strādā ar tekstu, ko pētam analizē latviešu valodā, arī matemātikā no tā tiek paņemti kaut kādi skaitļi. Vecāki apzinās, ka skolotājam prasa milzu pūles to visu jēgpilni salikt

Zane un Artūrs ar bērniem Elizabeti un Gustavu un četrkājaino ģimenes locekli Bellu. Lašu ģimene par gaidāmajām pārmaiņām skolā priecājas, nevis bažījas.

Foto - Maija Jankovska

kopā, bet rezultāts, viņuprāt, esot labs. Runājot par līdzšinējo pieeju izglītībā, Zane un Artūrs nav īsti apmierināti ar to, kādi skolēni iznāk no skolām. Viņuprāt, esošā izglītības sistē-

ma audzinot patēriņtāju sabiedrību, kas izvēlas taisnāko ceļu, vieglāko variantu, bet, tālāk jāpaskatās pa labi vai pa kreisi, tā neko vairs nevar. „Protams, daļa skolēnu jau ir gudri

un cenšas mācīties arī esošajos apstākļos, taču liela daļa vienībā un neko nemāk, un to puzli kopā paši nevar salikt.”

Jaunā mācību saturs un pieejas aprakstu dvīņu vecāki paši nav pētījuši – ja vēlas kaut ko uzzināt, tad labāk aprunājas ar skolotāju. Viņuprāt, apraksts

kalpo tikai kā liela karte, ko izmantot darbā: „Pat ja kaut kas tur nebūs tik labi uzrakstīts, un kļūdas būs vienmēr, tomēr tas lielākais darītājs būs skolotājs, un, kā tas modelis ieviesīsies, būs atkarīgs tikai no skolotāja.”

Maija Jankovska

UZZINAI

Jaunie izglītības principi:

■ Augsti mērķi visiem

Katra skolēna potenciāla attīstība atbilstoši individuālajiem apstākļiem un vajadzībām.

■ Izglītība ir iekļaujoša

Skolēnu etniskā, spēju, talantu u.c. daudzveidība tiek atzīta un augstu novērtēta.

■ Skolēna pašvadīta mācīšanās

Skolēni paši uzņemas atbildību par mācīšanos, veido patstāvīgas mācīšanas ieradumus mūžizglītībai.

■ Personisks nozīmīgs saturs un process

Mācības ir personiski nozīmīgas skolēniem, tās saistīs ar viņu iekārtām dzīvi, palīdz pieņemt lēmumus par savu dzīvi.

■ Starpdisciplināra pieeja

Vispusīga un jēgpilna izglītība, sasaistot dažādus priekšmetus un prasmes reālu problēmu risināšanai.

■ Orientācija uz nākotni

Skolēnus rosina interesēties un iesaistīties kopienā, valstī un pasaulē notiekotākos procesos un raudzīties nākotnē.

Avots: „Izglītība mūsdienīgai lietpratībai: mācību saturs un pieejas apraksts”; Skola 2030

Izglītības reformā līdzdalīgi

Kamēr Talsu pusē joprojām ir arī skolas, kuras ar bažām raugās uz iecerētajām pārmaiņām izglītības jomā, Talsu 2. vidusskola tām pagājuši solīti preti, labprāt piedaloties Valsts izglītības satura centra īstenojājā projektā "Kompetenču pieeja mācību saturā", lai nebažītos, bet būtu starp tiem, kuri jauno izglītības modeli veido.

Sarunā tiekos ar Talsu 2. vidusskolas direktora vietniecēm izglītības jomā - Eviju Ozolu, Ivetu Rorbu un Lieni Katlapu. Viņas ir pārliecinātas, ka skola izvēlējusies pareizo ceļu. "Ja gribam pārmaiņas, jāsaistīs! Labāk ir paust savu viedokli, nevis gaidīt, kad uzbūvēs gatavu modeli, un pēc tā strādāt. Pasaule mainās, mēs maināmies - nevaram palikt tur, kur esam šodien," atgādina L. Katlapa. "Gribas teikt, ka tā ir mūsu skolas tradīcija - vērst uzmanību uz jauninājumiem, ko mācību procesā varam ieviest. Šo apziņu vēlamies nodot pārjiem skolotājiem - ka arī viņi ir līdzdalīgi šajā procesā, ko sauc par izglītības reformu," atzīst I. Rorba. Projektā tieši iesaistīta puse skolotāju, otrs pusei piedaloties neformāli, tāpēc no- tiekošais attiecas uz visiem, vei-

dojot kopīgu virzienu.

Talsu 2. vidusskola piedalās gan sākumskolas, gan pamatskolas un vidusskolas aprobācijas grupā, un direktora vietnieces izglītības jomā atzinīgus vārdus velta skolotāju apmācībām, ko nodrošina dalība projektā. Tās sniedzot apliecinājumu, ka skolotāji savā profesionālajā darbībā dodas pareizajā virzienā, stiprinot komandu, uzturot sadarbību starp dažādu mācību priekšmetu skolotājiem, mudinot generēt idejas un kopīgi iesaistīties darba plānošanā. "Komanda sanāk kopā, analizē, kas ir bijis, kur esam tagad, kur jāvirzās, lai būtu vēl labāk, un tad strādā pie izvirzītajiem uzdevumiem," stāsta L. Katlapa.

I. Rorba un E. Ozola projektā ir arī ekspertes standarta un programmu izstrādē, viņas

Kamēr daļa skolu vēl tikai cenšas saprast, ko ietvers jaunais izglītības modelis, citas izvēlējušās piedalīties tā veidošanā.

uzsver, ka apmācībās neviens nedod gatavu recepti, pasakot, ka turpmāk būs jādara tā un ne citādi. "Katrai skolai tiek piešķirta autonomija domāt tieši par savai situācijai piemērotāko modeļi: mums šobrīd vajag šādi! Citai skolai ir tā, kā der viņiem! Esam pārāk pieraduši, ka mums priekšā noliek kaut ko gatavu,

bet te iedod ideju, pasaka uzdevumu, rosina domāt," salīdzina E. Ozola. "Tiek iedots virziens, bet ceļš uz to jāmeklē pašam, liekot lietā savas kompetences," skaidro I. Rorba.

Domājot par caurviju prasmēm, kas vieno visus mācību priekšmetus, šī skola izvēlējušies divas: sadarbību un paš-

vadību. "Akcentējam sadarbību skolotāju vidū, skolēnu vidū, skolotāju, skolēnu un vecāku vidū, sabiedrībā un vietējā kopienā. Tas ir joti plašs spektrs, kas ietver arī mūsu sadarbības partnerus ārpus Latvijas. Savukārt pašvadība ir atbildība un līdzdalība mācību procesā, ie-vērojot akcentu pārbīdi, ka arī skolēns ir iesaistīts zināšanu apguvē. Skolotājs nav vienīgais, kurš māca. Viņš palīdz skolēnam mācīties, bet skolēnam pašam ir jāsaprot mērķis un jāprot virzīt savu mācīšanos. Teorētiski tas būtu tikai normāli, bet praksē tas ir izaicinājums. To, ka bez pašvadības spējas nevaram iztikt, redzam pieauguša cilvēka dzīvē. Tāpēc ir svarīgi skolēnam šīs prasmes iedot jau skolā," uz-sver I. Rorba.

"Mums visu laiku jādomā par to, kāds skolēns būs, pabeidzot skolu. Šobrīd runā par situāciju, ka pirmklasniekiem, kuri tagad uzsāk mācības, profesijas lielākoties vēl nemaz nav radītas. Tāpēc ir svarīgi sagatavot skolēnus kļūt par tādiem pieaugušiem cilvēkiem, kuri saprot, ko darīt ar to zināšanu bagāžu, kas viņiem ir," secina E. Ozola.

Elīna Lāce

Skolas soli palikuši pagātnē

Ekspertu atzinību joprojām izpelnās Somijas izglītības sistēma, kas tiek dēvēta par vienu no labākajām pasaulei. Tam, ka izglītības kvalitāte šajā valstī ir Augusta, piekrīt arī trīs bērnu tētis Alekss Hārtela no Seinejoki un mazliet iepazīstina ar savu kā skolēnu vecāka pieredzi.

"Vai nu mēs mācāmies dzīvei, vai eksāmeniem. Mēs izvēlamies pirmo" - tā skan Somijas skolu izglītības devīze. Obligātā izglītība Somijā ir deviņus gadus - līdz 9. klasei. Skolā bērns parasti sāk iet septiņu gadu vecumā. Tomēr, ja mazais cilvēks vēl nav pietiekami attīstījies un gatavs šādam solim, viņš to drīkst darīt gadu vēlāk. Pirmsskolas apmācība sākas sešu gadu vecumā.

"Mācīšanas metodes mūsdienās atšķiras no laika, kad es biju bērns. Mēs mācījāmies, sēzot solos, bet tagad ir tādas skolas, kur klasēs solu nav vispār vai ir tikai daži. Skolēni var strādāt, piemēram, guļot uz grīdas. Un stāpā nodarbi bām vai stundu laikā izpildīt vingrinājumus," stāsta Alekss. Ilustrācijai viņš atsūta fotogrāfiju, kurā daži bērni četrāpus uz sporta zāles grīdas pilda uzdevumus darba burtnīcās, bet citi lēkā pa batutiem, skrien pa zāli un darbojas uz vingrošanas paklājiem. Tādā skolā 2. klasei mācīcas arī Alekса jaunākais dēls Makss. Meita, 13 gadus vecā Jūlija, arī sākumā mācījusies Toukolapuistonās skolā, taču nu

Klase Toukolapuistonās skolā Somijā. Tajā ir tikai daži soli, un bērni mācās, sēdēdami, kur katrs grib.

mainījusi mācību iestādi. "Tur ir tikai pirmās četras klases," paskaidro tētis. Jaunākais dēls Benjamins skolā vēl neiet - viņam ir seši gadi.

Seinejoki mācību iestādes lie-to skolvadības sistēmu "Helmi". "Es varu ielogoties un apskatīt savu bērna grafiku un tuvojošos pārbaudījumus. Tāpat man tiek atsūtītas ziņas par pasākumiem vai to, ka mans bērns nav izpildījis mājasdarbus," pasmaida Alekss, un top skaidrs, ka tas līdzinās Latvijā plaši lietotajai e-klasei. Ar skolotājiem var sazināties sistēmā, taču iespējams arī tiešs kontakts - vecākiem pieejami gan pedagogu tālrūņa numuri, gan e-pasti.

Sistēmā redzams, ka Jūlijas skolas diena sākas pulksten astoņos un beidzas ap diviem vai trijiem pēcpusdienā. Katrā nodarbiā ilgst 45 minūtes, ir 15 minūšu garas pauzes. Pēc ce-

turtās stundas ir pusstundu garš starpbīdis. Ir mācību priekšmeti, kas salikti blokos pa divi, taču ne visi. Maksam stundas reizēm sākas astoņos, reizēm desmitos. Atkarībā no tā mainās arī laiks, kad otrklasnieks dodas mājās. Katru dienu vijam ir četras dažādas stundas. "Helmi" piedāvā arī sadaļu "Mājasdarbi", tāpēc tas ir mīts, ka Somijā bērniem tos vispār neuzdod. Ja skolotājs redz vajadzību, to var darīt.

Jau no pirmajiem skolas gadiem bērniem tiek organizēti pārbaudes darbi. Daži ir nelielci, piemēram, lai noskaidrotu, cik labi skolēns apguvis reizināšanu, kāds ir viņa vārdu krājums svešvalodā. Vidusskolā pārbaudījumu ir vairāk. Tiem var veltīt pat visu nedēļu. Un var būt arī vairāki pārbaudes darbi nedēļas laikā, piebilst Alekss.

Vērtējot Somijas izglītības sistēmu, Alekss saka - labā lieta

Alekss Hartala ar saviem dēliem - sešus gadus veco Benjamīnu un deviņgadīgo Maksu

Foto no personiskā arhīva

ir tā, ka skolotāji ir joti izglītoti un profesionāli. Tāpat arī tas, ka skolēniem pieejama bezmaksas izglītība un arī pusdienas. Skolēni, kuriem ir mācīšanās vai cita veida grūtības, saņem īpašu atbalstu. Tas nodrošināts arī deviņgadīgajam Maksam. Viņš 2. klasē mācās jau otro gadu.

"Viņam ir koncentrēšanās grūtības un nepieciešams papildu atbalsts," skaidro tētis. Dēls saņem palīdzību, ja tiek apgūtas sarežģītākas lietas, viņam tiek nodrošināti arī citi atbalsta pasākumi. Ja vien vēlas, Makss stundās drīkst lietot ausu aizsargus, tas jauj koncentrēties ma-

temātikas aprēķiniem vai citām mācībām. Maksam, tāpat kā citiem bērniem ar šādiem mācību traucējumiem, palīdz speciālais skolotājs. Šāda speciālista palīdzība nodrošināta arī tiem, kam grūtības sagādā kāds konkrēts mācību priekšmets.

Bet jautātās par Somijas izglītības sistēmas mīnusiem, Alekss min aizvien pieaugušo skolēnu skaitu klasēs. "Tik daudz bērnu uz vienu skolotāju!" viņš saka un piebilst, ka, par laimi, tā pagaidām vēl nav liela problēma skolās, kur mācās viņa bērni.

Izveidītās

Skolotājam jāatceras sevi bērnībā

Motivēts skolēns ir ikviena skolotāja sapnis. Bet to, kas skolēna acīs ir sapņa stunda un skolotājs, mēs vaicājām Madonas pilsētas vidusskolas skolniekiem un skolniecēm.

"Interesanta stunda ir tā, kurā skolotājs ir ne pārāk stingrs un ne pārāk mīš - lai viņš atrod vidusceļu. Jo, ja skolotājs būs pārāk mīš, skolēni izlaidīsies, bet, ja pārāk stingrs, nejutīsies labi. Katram no mums ir atšķirīgi talanti. Stunda būs interesanta, ja tajā varēs iesaistīties. Piemēram, dabaszīnības gribētu veikt eksperimentus, latviešu valodā - uzdot mīklas, stāstīt teikas, zīmēšanā zīmēt darbus konkursiem. Vēl skolotājam jāatceras, kāds viņš pats bija bērnībā, un jādara tā, kā viņš to vēlējās. Un jāpieliek kaut kas klāt, lai būtu vēl labāk," mums sacīja **piektklašnieks Jāzeps Jaujenieks**.

Sintija Beitāne, 8. klases skolniece: "Lai mācību stunda būtu interesanta, skolotājiem ir ne tikai jāstāsta mācību viela, bet arī jāuzdod jautājumi, jāpārāda vai jāizstāsta piemēri no dzīves. Turklat pēc iespējas vai-

Jāzeps Jaujenieks iesaka skolotājam atcerēties, kāds viņš pats bija mazs.

Sintija Beitāne pati grib iesaistīties stundā.

Martina Vītolīja neslēpj, ka 40 minūtes lasīt grāmatā garas rindkopas nav saistoši.

Andim Poļakam patīk darbs nelielās grupās.

Foto – Agris Veckalniņš

rāk stundā jāiesaista skolēni. Man vislabāk patīk strādāt grupās vai pāros, jo tad var uzzināt citu vienaudžu viedokļus, kurus var apstrīdēt vai papildināt. Vēl laba metode ir spēle, kas saistīta ar mācību priekšmetu. Pats galvenais, lai skolotājs būtu ieinteresēts iemācīt. Daļai skolotāju tas jau ir izdevies."

"Izdzirdot vārdu "skola", lielākajai daļai jauniešu pirmā doma, kas ienāk prātā, ir "garlaicīgi", "apnicīgi" vai "neinteresanti". Ja katrs no mums, ejot uz skolu, būtu pozitīvs, domātu labas domas un uz skolas dzīvi raudzītos ar gaišāku skatu, mēs

saprastu, ka, sēžot solā, ne tikai "piebāžam" pilnu galvu ar faktiem, kurus aizmirstam jau nākamajā dienā un nespējam atcerēties kontroldarba laikā, bet arī gūstam pieredzi un liederīgi pavadām laiku.

Interesanta mācību stunda, manuprāt, ir tā, kurā skolotājs ir atvērts, smaidīgs un saprotōšs. Šādos gadījumos skolēniem ir īpašs prieks strādāt, pievērsties mācību darbam, un mēs spējam noturēt uzmanību stundas garumā, nemaz neskatoties uz pulksteņa rādītājiem. 40 minūtes lasīt grāmatā garas rindkopas un aizpildīt darba lapas vai

analizēt tās mūsdienā skolēnam nav interesanti. Praktiskie darbi, interneta, video vai bilžu materiāli, dažādi salīdzinājumi un stāsti "iz dzīves" ir tas, kas uztur patīkamu gaisotni un spēj atdzīvināt jebkuru mācību stundu. Tomēr ne tikai no skolotājiem atkarīga mācību stunda. Jo atvērtāki būsim paši, jo stundas kļūs interesantākas!" mūs pārliecināja **Martina Vītolīja no 11. klases**.

Bet 11. klases skolnieks Andis Poļaks teica: "Stundu, kura ir interesanta, vada nevis skolotājs viens, bet palīgā aicina skolēnus. Skolēni iejūtas

skolotāja lomā un paskaidro klassesbiedriem stundas tēmu, darbojas pāros vai mazās grupās. Katra grupa var pētīt savu tematu un meklēt informāciju par attiecīgo vielu, stundas beižās prezentēt to. Tādā veidā būtu iepazītas vairākas tēmas, bet ar savu tēmu skolēni būtu iepazīnušies padzīlināti. Tiktu ietaupīts laiks un dota iespēja strādāt grupās, kas veicina savstarpējo komunikāciju un sa-skarsmi. Būtu pielietotas kompetences, un mēs labāk varētu apgūt stundas uzdevumu."

Inese Esiņa

Mēs tā strādājam jau sen!

Tiklīdz Izglītības un zinātnes ministrija bija noformulējusi jauno jēdzienu – kompetencēs balstīta izglītība –, skolotāji vēl rausīja plecus un gaidīja skaidrību. Tagad, kad tā tiek ieviesta, sarunās ar pedagoģiem nupat notikušajos Skolotāju dienas sarīkojumos dzirdams: "Mēs tā strādājam jau sen!"

Aivars Karlsons, Draudzīgā aicinājuma Cēsu Valsts ģimnāzijas vēstures, politikas un tiesību skolotājs uzsvēr, ka nemaz nevarētu strādāt ģimnāzijā, ja profesionālajā darbībā nebalstītos uz kompetencēm. Mācību darbs notiek tā, lai skolā uzzinātais veidotu sasaisti ar dzīvē redzamo. Tieši šis princips – jaunieši apgūst teoriju un reizē domā, analizē, apspriežas un izdara secinājumus – liecina par mūsdienīgu izglītību. Tāds ir Aivara Karlsona un viņa Cēsu ģimnāzijas kolēģu, latviešu valodas, svešvalodu, matemātikas un citu mācību priekšmetu pasniedzēju, vērtējums.

Vēsturisko procesu saistība ar mūsdienām – šo izpratni skolotājs Aivars Karlsons trenē jauniešos ik dienu. "Mūsdienās un viduslaikos var atrast līdzības," apgalvo pedagogs un tūlīt

nosauc piemēru no jauniešiem rosinātās domu apmaiņas vēstures stundā. "Viduslaikos sabiedrības dalījums bija kārtās. Cenšos ievadīt sarunas tā, lai jaunieši paraudzītos, vai šodien ir tādas sabiedrības grupas, kas viena no otras atšķiras, vai nav. Sabiedrības dalījums grupās taču izpaužas arī šodien, lai arī grupas nav tik norobežotas kā viduslaikos. Dodu uzdevumu analizēt šodien redzamās izpausmes dalījumā."

Zināšanas vēsturē skolēniem liek izdarīt secinājumus par mūsdienu sabiedrībā redzamām līdzībām ar senākiem laikiem. Vai nav tā, ka viena daļa cilvēku Latvijā var iet un iepirkties tikai zemo cenu veikalos, kamēr citi ikdienā ir cita cenu līmena veikalu – tirdzniecības centru – apmeklētāji? Puišiem ir vairāk zināšanu par automašīnām, un

Foto - Marta Martinsone-Kaša

Vēstures un politikas skolotājs Aivars Karlsons par savu uzdevumu uzskata mācīt jauniešiem kritisko domāšanu.

skolotājs ļauj viņiem aizdomāties, savā starpā noskaidrot, ka cilvēki dalās grupās kaut vai pēc tā, ar kādas klasses automašīnu var atlauties braukt.

"Loģiskā sapratne par lietu kārtību," – tā ir kompetence, kuru pedagogs ikdienā sniedz

vecāko klašu skolēniem gan Cēsīs, gan Vecpiebalgā. "Man bija viegli pieņemt pārmaiņas, varu brīvāk un neatkarīgāk skatīties uz procesiem sabiedrībā, jo skolā strādāju desmit gadus, pirms tam esmu strādājis citās jomās, bijis arī dažādu līmenū

vadītājs. Tagad, mācot politiku un tiesības, priekšmetu sasaistu ar praktiskām lietām – darba atiecības ir aprakstītas teorijā, es palīdzu saprast, kā tās veidojas praksē. Vai vienmēr tiek slēgti darba līgumi, kā samaksā algu par darbu. Esmu ar pieredzi, dodu reālus piemērus, ko kopīgi izanalizējam."

Politikā un tiesībās skolotājs mēdzot piemēriem izmantot preses rakstus no laikrakstiem, kuri mēģina ietekmēt lasītājus. "Lasām un analizējam – kas tas par izdevumu, kur publicēts, kurā lappusē ielikts raksts, kāpēc parādījies tieši šajā laikā, ar ko pazīstams raksta autors," skolotājs stāsta, kā politikā un tiesībās jaunieši var apgūt arī medijpratību. "Jauniešiem mācu ieraudzīt piemērus, kā nekritiskus lasītājus var ietekmēt, cik svarīgas ir lasītāja prasmes vērtēt izlasīto. Tā ir kritiskā domāšana. Tikpat kritiski jauniešiem jānovērtē interneta vietnēs un sociālos tīklos iegūtā informācija."

Mairita Kaņepe